

návrát

jediný domov pre dieťa je rodina

2020

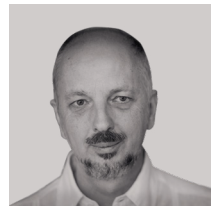
Čo nás učil covid v roku 2020?

Rok 2020? Je ešte skoro ho reflektovať, myslím. Všetci sme sa učili nové veci, ale či a čo nové sme sa aj naučili, sa ukáže až neskôr.

Myslím, že sme sa najmä učili báť sa primerane a nanovo si triediť priority - osobné, vzťahové aj Návratové. Osobne musím povedať, že som opäť a znova ľudsky a pracovne vďačný za kolegov. Lebo sme aj náročné veci zvládli, dokázali sme byť flexibilní a kooperujúci. Učili sme sa novým formám komunikácie a veľa sme sa naučili. Chodili sme do rodín a do osád aj v neistých časoch a sústredili sme sa na dôležité veci - vzťahy, bezpečie, jedlo a prinášanie svetla nádeje, na svetielka v očiach, ktoré sme videli aj s rúškami na tvárach. Viac ako po iné roky sme sprostredkovali aj hmotnú a finančnú pomoc. Častejšie sme pomáhali znížiť napätie a riešiť vzťahové konflikty, v niektorých rodinách ale bolo toto obdobie príležitosťou byť viac spolu v dobrom zmysle a utužiť vzťahy. Častejšie sme tiež pomáhali rodinám komunikovať s úradmi a snažili sme sa urýchliť rôzne rozhodnutia, ktoré sa veľmi spomalili, ale v živote dieťaťa je každý týždeň či deň dôležitý. Pokračovali sme v pripravovaní rodičov na náhradnú rodinnú starostlivosť, aby čo najmenej detí ostalo „zaseknutých“ v systéme. Viac pozornosti sme venovali podpore vzdelávania, odľahčovaniu rodín a doučovaniu detí

aj cez online technológie, ktoré nám tiež pomohli byť v sýtejšom kontakte s rodinami, ktoré sú vzdialené od našich centier a naše služby pre nich sú osobne menej dostupné. Toto je jedna z inšpirácií covidovej doby, ktorú môžeme v službách pre rodiny podržať.

Zistili sme, že RODINA sa opäť stala kľúčovým prostredím pre život, tak ako po väčšinu histórie ľudstva a nás to zaskočilo. Zistili sme, že ako rodičia sme si zvykli veľa vecí delegovať na rôznych iných dospelých, inštitúcie a odborníkov, školy, tréningy a krúžky a zrazu sme sa toho museli chopiť znova sami. A to je dobrá skúsenosť.

Marek Roháček,
predseda Návratu

navrat

Oblasti našej činnosti a cieľové skupiny

1.

Podporujeme
deti vo vlastnej
rodine

Dieťa v rodine
v ohrození

2.

Hľadáme rodi-
nu opusteným
deťom

Dieťa na sprostred-
kovanie

3.

Podporujeme
deti v náhradnej
rodine

Deti v osvojení,
pestúnskej rodine
alebo náhradnej
osobnej starostli-
vosti

4.

Podporujeme
deti na ceste
k samostatnosti

Mladí dospelávajúci
a dospelí

5.

Podporujeme
dobrý priestor
pre deti v spo-
ločnosti

Deti v našej spo-
ločnosti a v systé-
me sociálnopráv-
nej ochrany

O Návrate

Návrat je nezisková organizácia, ktorá od roku 1993 presadzuje a podporuje návrat opustených detí z inštitúcií (detských domovov) do rodín. Sme presvedčení, že jedine rodina so stabilnými milujúcimi rodičmi dokáže dieťaťu poskytnúť optimálne podmienky pre zdravý duševný vývin.

Našou víziou je prakticky a odborne prispieť k dosiahnutiu takého stavu v spoločnosti, v ktorom:

1. všetky deti budú prežívať detstvo v rodinách schopných poskytnúť im bezpečie, starostlivosť a lásku,
2. všetky opustené deti nájdu útočisko v rodinách ochotných postarať sa o ne,
3. rodinám s vážnymi problémami bude včas poskytnutá potrebná sociálna a psychologická pomoc, aby sa predišlo vážnemu strádaniu ich detí.

Dieťa

Sme presvedčení, že dieťa má právo na plný rozvoj svojej osobnosti a na napĺňanie základných fyzických a psychických potrieb.

Rodina

Sme presvedčení, že rodina je optimálnym prostredím, v ktorom môže dieťa dozrieť v plnohodnotnú a zodpovednú bytosť. Rodina je priestor, ktorý poskytne dieťaťu lásku, prijatie, pocit bezpečia a istoty.

Medziľudské vzťahy

Sme presvedčení, že medziľudské vzťahy majú rozhodujúci význam pre kvalitu života. Pre zdravý vývoj dieťaťa majú nezastupiteľnú úlohu vzťahy s rodičmi. Dieťa potrebuje vyrastať s rodičmi - či už sú to rodičia vlastní alebo náhradní.

Predsedníctvo Návratu:

Marek Roháček, *predseda*
Renáta Matejová, *podpredsedníčka*
Alžbeta Padyšáková
Pavel Kailing
Andrej Jankuliak

Revízná komisia:

Peter Paľaga, *predseda*
Ján Hornáček
Tomáš Dulovič

Manažment Návratu v roku 2020:

Marek Roháček, *predseda združenia*
Milada Bohovicová, *odborná garantka služieb a metodička*
Fabiola Mokrú (do 31.8.2020), Katarína Záborskú (od 1.9.2021),
finančná manažérka
Ľubica Vyhnánková, *komunikácia s verejnosťou a fundraising*
Denisa Ničíková, *koordinátorka, Žilina*
Alena Molčanová, *koordinátorka, Prešov*
Danka Koníček-Žilinčíková, *koordinátorka, Banská Bystrica*
Daniela Lieskovská, *koordinátorka pre prácu s rodinami*
v ohrození, Bratislava
Zuzana Nováková, *koordinátorka pre oblasť náhradnej*
rodinnej starostlivosti, Bratislava

Aktuálne v 6 regionálnych centrách a poradenských miestach Návratu 25 odborných zamestnancov (sociálnych pracovníkov, špeciálnych pedagógov, psychológov) poskytuje komplexné odborné služby v dvoch základných oblastiach: **náhradná rodinná starostlivosť** a **sanácia rodín v ohrození**. Zároveň lobujeme za systémové zmeny a o rodine a rodičovstve komunikujeme rôznymi spôsobmi s celou verejnosťou. Desiatky odborníkov rôznych profesií spolupracujú s Návratom externe. **Stovky ľudí podporujú našu misiu osobnou angažovanosťou.**

ÚVODNÍK - O tichom hlase detí

DETI SÚ HLUČNÉ. Ich hlas počujeme často na ihriskách a na návštevách a zdá sa nám, že je dostatočne silný. DETI SÚ však aj veľmi TICHÉ. Niekedy hovoria pošepky či dokonca bez slov, a práve takto hovoria to najdôležitejšie. Tento ich hlas ale počujeme málokedy. Niekedy ho počujú vnímaví rodičia, príbuzní, pani učiteľky, ale nie vždy dobre rozumejú. Počúvať a porozumieť, čo nám deti hovoria je dôležitá súčasť našej práce v biologických aj náhradných rodinách, s ktorými pracujeme. A potom to, čo nám deti svojimi slovami alebo náznakmi povedia, sa snažíme vysvetliť ich rodičom, opatrovníkom, učiteľom, aby sme podporili ich vzťah a aby pri riešení rôznych situácií, ktoré život priniesie, mohli vziať potreby svojich detí do úvahy.

Ešte menej počuje hlas detí spoločnosť, v ktorej deti žijú a štát, ktorý nastavuje pravidlá sociálnoprávnej ochrany. Aj pre týchto ľudí sa snažíme dekódovať, čo nám deti hovoria, čo o nich vieme a ako by sme sa o ne mohli postarať tak, aby neboli traumatizované a dostali, čo v detstve potrebujú.

Na nasledujúcich stránkach vám priblížime, ako vnímame potreby detí, s ktorými pracujeme a čo sme minulý rok robili preto, aby sme pomohli ich blízkym ľuďom naplňať ich potreby. Ich príbehy sú veľmi rôznorodé. Niektoré z nich vyrastajú s vlastnými rodičmi, niektorí u príbuzných a niektorí v náhrad-

ných rodinách. Mnohé z nich vystriedali v prvých mesiacoch a rokoch svojho života niekoľko prostredí. Všetky sa narodili vlastnej matke, ktorá im venovala minimálne deväť mesiacov svojej prítomnosti, keď ich nosila vo svojom tele. Ak boli od nej odlúčené hoci aj ihneď po pôrode, s touto stratou sa musia niekedy vo svojom živote vyrovnávať. Niektoré deti potom prechodné žili v profesionálnej rodine, niektoré ostali nejaký čas (alebo aj navždy) „opustené“ v skupine v Centre pre deti a rodinu (bývalý detský domov). Niektoré sa nakoniec dostali do náhradnej rodiny, v ktorej teraz vyrastajú a je nádej, že tam prežijú veľkú časť detstva vo vzťahu, ktorý im umožní zdravo sa vyvíjať, vybudovať si pozitívnu identitu a bude liečiť to, čo bolo zranené. Našími klientmi sú aj dospievajúci a mladí dospelí, ktorých sprevádzame na ich ceste k samostatnosti, k čomu často patrí vyrovnávanie sa so svojou minulosťou, prežívanie konfliktov s blízkymi ľuďmi a vytváranie nových vzťahov, príprava na vlastný partnerský a rodičovský život.

O tom, ako sme pri tom s týmito deťmi a ich „rodičmi“ je správa, ktorú držíte v rukách.

Pozývame vás na cestu s „Luckou“. Lucka nie je konkrétne dieťa. Symbolizuje všetky deti, ktoré sú niekde v živote opustené a ktorých rodičia potrebujú oporu a pomoc.

Luba Vyhnanáková,
komunikácia s verejnosťou

Podporujeme deti vo vlastnej rodine

Dieťa v rodine v ohrození

1.

Narodila sa malá Lucka. Možno si jej mama nebola od začiatku celkom istá, či sa zvládne o ňu postarať. Či bude Luckin tato s nimi a či sa o nich bude starať dobre alebo nie. Možno ju mama nechala samu už v pôrodnici a dovolila, aby si ju niekto adoptoval. A možno si ju vzala domov a niekoľko rokov spolu žili, možno aj s nejakými súrodencami, ale nemali sa vždy dobre. Niekedy zažívala, čo je samota, niekedy čo je hlad, strach, možno aj násilie. Možno sa narodila do rodiny, kde bolo od začiatku všetko v poriadku, ale jej rodičia sa rozchádzajú a ona je v strede bojiska dvoch dospelých. A možno sa všetko tak zamotalo, že jej rodina začala potrebovať pomoc zvonka. Nevie, čo ju čaká, netuší, či sa s mamou alebo ocom bude musieť rozlúčiť a či to zvládne, ani nevie, že o tom rozhodujú nejakí neznámi dospelí.

Lucka tomu všetkému presne nerozumie, len vie, že POTREBUJE starostlivého, trpezlivého, pozorného, bezpečného, mojacieho, jašiaceho sa, „svojho“ rodiča alebo dospelého, ktorý jej bude vedieť aj zadať hranice aj ju pochváliť. Ako všetky deti. Potrebuje aj nás ostatných v podobe kamarátov, učiteľov, susedov - okolie, na ktoré sa môže kedykoľvek s dôverou obrátiť.

My v Návrate chceme urobiť, čo sa dá preto, aby Lucka mohla ostať žiť s mamou a tatom bezpečne.

S rodinami v ohrození pracujeme, pretože mnohé **ich problémy sú riešiteľné. Dá sa urobiť veľa preto, aby sme deti zastabilizovali vo svojich rodinách**, ktoré to s podporou zvonka zvládnu. Niekedy máme ako spoločnosť veľké nároky na to, čo všetko majú zvládnuť rodičia, aby sme ich uznali za schopných postarať sa o svoje deti.

V minulom roku sme spolupracovali s 267 biologickými rodinami, ktoré majú 484 detí, z toho 136 rodín bolo nových.

S akými situáciami sme sa stretávali a s akými typmi problémov sme pomáhali rodinám v ohrození?

- Financie
- Bývanie
- Vyňatie dieťaťa
- Limity rodičovských zručností
- Rodičia samoživitelia
- Zamestnanie
- Mnohodetné rodiny
- Závislosti
- Psychiatrická diagnóza rodiča
- Domáce násilie
- Rodič vo výkone trestu
- Úmrtie rodiča
- Maloletí rodičia
- Zdravotné postihnutie

pre **107** rodín
sme sprostredkovali
finančnú pomoc
a pre 52 rodín materiálnu
pomoc

v **22** rodinách
sme zabezpečovali
asistovaný kontakt
dieťaťa s rodičmi

5 tehotných žien
sprevádzaných
v období tehotenstva

33 intenzívnych
intervencií v školách

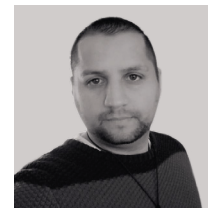
Ako sme im pomáhali?

Rozvíjali sme u nich **rodičovské zručnosti**, hovorili sme s nimi o tom, čo ich deti potrebujú a ako to môžu naplniť. Ale mnohým rodinám sme museli najprv pomôcť riešiť **základné životné potreby**, aby sa neskôr vládali venovať lepšie deťom. Aby mali kde bývať, aby mali prácu pre finančné zabezpečenie, ale aj sebarealizáciu, aby žili v ekonomicky čo najstabilnejšej situácii. Niekde sme pracovali na **zmiernení napätia** medzi členmi rodiny s využitím mediácie (10 prípadov), niekde sme riešili **násilie**, alkoholizmu a iné závislosti. Niekde bránili dobrému rodičovstvu **psychiatrické ťažkosti** rodičov alebo detí.

Pre väčšinu rodín v ohrození je zložitá **vybaviť veci na úradoch a súdoch**, tak sme ich tam sprevádzali a vysvetľovali, pre niektorých bolo zložitá dostať sa s dieťaťom k lekárovi, ktorý je vzdialený 20km a treba dvakrát prestupovať, prípadne ísť niekoľko kilometrov pešo, tak sme ich tam sprevádzali. V desiatkach prípadov bola potrebná advokácia práv rodiny alebo detí, teda presadzovanie ich práv v komunikácii s rôznymi inštitúciami a hľadanie riešení, ako ich zabezpečiť. Väčšinou sme tieto rodiny navštevovali v ich domácom prostredí, monitorovali sme ich situáciu, hľadali, čo sú ich silné stránky, na ktorých sa dá stavať.

Pracovali sme s rodičmi, s ktorými práve deti nežili, **24** detí bolo umiestnených v rôznych zariadeniach a **48** detí v náhradnej rodinnej starostlivosti. Hľadali sme spôsoby, ako podporiť kontakt rodičov s deťmi tak, aby to bolo pre ne prospešné a bezpečné. Do **7** rodín sa deti vrátili a sprevádzali sme ich aj po návrate domov pri obnovovaní rodinných vzťahov. V **22** rodinách sme zabezpečovali asistovaný kontakt dieťaťa s rodičmi v situácii rozvodu alebo rozchodu. Sprevádzali sme **5** tehotných žien obdobím tehotenstva, aby urobili rozhodnutie o bezpečnej budúcnosti svojho dieťaťa a aby sme predišli tomu, že dieťa ostane opustené alebo bude strádať. Hľadali sme zdroje pomoci pre rodiny v ich širšej rodine, blízkom okolí, susedstve a snažili sme aj sieťovať odbornú pomoc, podľa potrieb rodín.

Príbeh: „Rodina sa dostala k našim službám vďaka dvom všímavým dámam, ktoré sa zachovali ako dobré susedy. Keď videli, že rodina je v ťažkostiach a oni jej už nevedia viac pomôcť, našli na internete *Návrat* a požiadali nás o pomoc. Rodine sme pomohli s ich problémom a uistili ich, že neprídu o deti. Napriek tomu, že sme sa s nimi snažili budovať vzťah založený na dôvere, nevedeli sme, že matka je už vo vysokom štádiu tehotenstva a zvažuje dať dieťa na adopciu. Štvrté dieťa sa však napokon rozhodla si nechať. Začali sme s riešením financií osobným bankrotom, hľadaním podnájomu, sporením a ďalšími intervenciami, ktoré boli nutné pre posun tejto rodiny dopredu. Rodinu sa podarilo oddlžiť a pomohli sme jej s bývaním. Aktuálne sa rodina rozrástla o šiesteho člena. Matku sprevádzame v procese plánovania rodičovstva. Vďaka tomu že sa rodina zmobilizovala, vnímame obrovský posun vpred, ktorý im pomôže naštartovať lepšiu budúcnosť pre ich deti.“ **Marek Berky**, sociálny pracovník z Centra *Návrat* v Banskej Bystrici

Marek Berky,
sociálny pracovník

Rodiny a škola v pandémie

Minulý rok sme kvôli pandemickým opatreniam venovali viac ako inokedy pozornosť komunikácii rodiny so školou a často aj doučovaniu s pomocou dobrovoľníkov a distribúcií domácich úloh. Pre deti z chudobnejších rodín bolo vzdelávanie veľmi ťažko dostupné. Mnohé rodiny nemajú internet, počítač alebo smartfón a aj keď majú, nedokázali dodržať vyučovací režim pre viacero detí a mnohí rodičia deťom nedokázali vysvetliť učivo. V rodinách, kde mali dostupné možnosti online komunikácie, sme vedeli sprostredkovať aj doučovanie a spiestrenie voľného času na diaľku, hoci fyzicky by sme sa k nim tak často nedostali. V prípade **33** detí sme robili intenzívne intervencie v škole. Pre niektoré deti je škola stres, ale pre veľa detí je práve škola bezpečné prostredie, kde je teplo, jedlo, pravidlá, učitelia, ktorí sa správajú štandardným spôsobom a niektoré deti zažívajú v škole viac bezpečia ako vo vlastnej rodine. Pre tieto deti bol minulý rok obzvlášť ťažký. Ostali úplne na okraji pozornosti. Snažili sme sa sledovať ich situáciu a hľadať pre nich dobrovoľníkov alebo niekoho z okolia, kto by sa im mohol venovať.

Materiálna a finančná pomoc

Štandardne vnímame ako svoju úlohu poskytovať rodinám odbornú pomoc, terénnu sociálnu prácu, poradenstvo, psychologické služby. Materiálnu a finančnú pomoc priamo neposkytujeme, ale v odôvodnených prípadoch niekedy sprostredkujeme pomoc od iných nadácií alebo organizácií. V pandemickom roku ale rodiny zo dňa na deň prichádzali o prácu, financie, možnosť ísť si nakúpiť, preto sme aj my reagovali viac na tieto ich potreby vďaka zdrojom z nadácií, predovšetkým vďaka ponuke zapojiť sa do projektu Vianočný fond pomoci Nadácie Orange. Zisťovali sme veľmi konkrétne, v čom rodiny cítia najväčší nedostatok a podporili sme **107** rodín materiálnou a **52** rodín priamou finančnou pomocou v priebehu niekoľkých mesiacov, aby sme ich podporili v ich náročnej zodpovednosti postarať sa o životné potreby, zabezpečiť liečbu alebo terapie pre deti a podporiť ich rozvoj.

Hľadáme rodinu opusteným deťom

Dieťa na sprostredkovanie

2.

Luckina mama a tato sa ocitli v takej ťažkej situácii, v ktorej si sami nevedeli rady a nevedeli zabezpečiť, že bude Lucka doma v bezpečí a bude o ňu postarané. Lucka teraz nerozumie ničomu, len sa cíti veľmi sama, lebo už nebýva doma s mamou a tatom, ale s nejakými cudzími ľuďmi. Nevie ani ako dlho to bude trvať a či sa vráti domov alebo čo s ňou bude.

Čo POTREBUJE Lucka, ktorá sa cíti sama a nemôže žiť s tými, ktorým sa narodila a sama si nenájde iných, ku ktorým by patrila? Myslím, že to všetci vieme. Potrebuje niekoho, kto bude pripravený zastaviť vlastnú životnú rutinu, vlastné strachy, neistoty a presvedčenia, že to nezvládne, že to bude ťažké. Ťažké to bude - pre Lucku. Ale môže mať k tomu najpotrebnejší zdroj pre život - niekoho, kto jej ponúkne svoj vzťah. Kto jej otvorí dvere svojho domova. My v Návrate chceme nájsť Lucke čím skôr novú rodinu.

zaoberali
sme sa spismi

262
opustených
detí

7 znevýhodnených
detí našlo rodinu

Zameriavame sa na vyhľadávanie rodín pre deti, ktoré dokonca dostali svoju skratku TUD – ťažko umiestniteľné deti. Ide o deti, ktoré sa úradom nepodarí v krátkom čase umiestniť do rodín, lebo žiadatelia, ktorých oslovia vo svojom regióne, o ne neprejavili záujem. Často sú to deti staršie ako si žiadajú budúci náhradní rodičia, deti so zdravotnými ťažkosťami, deti rómskeho etnika, niekedy sú to dvojčičky alebo súrodenecké skupiny, ktorým sa hľadá pestúnska rodina. Spisy takýchto detí sa dostanú k nám a my aktualizujeme ich údaje v databáze, aby sme zvýšili ich šancu nájsť rodinu a aktívne oslovujeme tých, ktorí sa u nás pripravovali alebo už majú doma deti, ale vieme, že mali záujem o ďalšie.

Minulý rok našimi rukami prešlo **262** spisov takýchto detí. Pre **7** detí sme našli novú rodinu a v ďalších **4** prípadoch prebiehal proces sprostredkovania, ale ešte sa neukončil. Nevyzerá to ako veľké číslo, ale pre nás to je 7 detí, ktoré dostali šancu na život v rodine. Inak im hrozil dlhoročný pobyt v prostredí bez hlbokého výlučného vzťahu, aký môžu poskytnúť len rodičia.

Pandemická situácia v minulom roku zasiahla veľmi negatívne do možnosti postarať sa o tých najmenších, bábätká opustené v pôrodniciach. V predchádzajúcich rokoch sme rozbiehali projekt Dominika pre Kukulíka, v ktorom sa vyškolené dobrovoľníčky „Dominiky“ venovali niekoľko hodín denne bábätku na novorodeneckom oddelení, aby tam malo „svoju“ osobu, užilo si objatie, hojdanie, masírovanie a láskavú trpezlivú starostlivosť,

na ktorú sestričky pri všetkej snahe nemajú čas. V minulom roku takéto návštevy v nemocniciach boli úplne zakázané. Podarilo sa nám aspoň vyrobiť a odovzdať s pomocou dobrovoľníčok **6** Kufříkov pre Kukulíka – kufříkov spomienok na prvé dni života. Veríme, že obmedzenie tejto výnimočnej služby sa čím skôr skončí, aby sme mohli zmierňovať traumu z osamotení najmenších detí.

***Príbeh:** „Tešia ma stretnutia s novými náhradnými rodičmi, rada im posuniem skúsenosti ako najlepšie zvládnuť adaptačné obdobie - cez dotyk a nosenie dieťaťa, sprevádzanie tvorbou čiary, knihy života, ale aj ako zvládnuť také „normálne“ rodičovstvo. Ale prežívam aj bázeň, či bolo správne moje vnútorné cítenie, intuícia, ktorej rodine ponúknuť konkrétne dieťa a či je preň tým najlepším miestom zo všetkých, ktoré som mohla vybrať.“ **Zuzana Petrincová**, sociálna poradkyňa z Centra Návrat v Bratislave*

Zuzana Petrincová,
sociálna poradkyňa

Podporujeme deti v náhradnej rodine

Deti v osvojení, pestúnskej rodine alebo náhradnej osobnej starostlivosti

Lucka našla nový domov. Sociálne pracovníčky možno našli niekoho z jej príbuzných, kto sa o ňu rád postará a zve-rili ju do náhradnej osobnej starostlivosti. Alebo oslovili pestúnov, ktorí sa špeciálne pripravovali na to, ako sa postarať o dieťa, ktoré prežilo za niekoľko mesiacov alebo rokov toľko, čo niekto s nás, dospelých, nezažil za celý život. A možno sa pre ňu našla adoptívna rodina, do ktorej bude Lucka patriť navždy.

Lucka zažila zranenia, cíti sa opustená najbližšími. POTREBUJE uveriť. Uveriť, že novým ľuďom môže dôverovať. Že neodídu ani ju nikde nepošlú. Že tu, na tomto mieste zostane, že si toto miesto môže obľúbiť a považovať ho za svoje, že tu bude v bezpečí. Potrebuje si vytvoriť putá a cítiť, že je pre niekoho konkrétného jedinečná. Že si môže dovoliť líbiť. Tak ako každý z nás. A že my všetci ju budeme prijímať a budeme sa jej snažiť rozumieť, aj keď má trochu iný príbeh ako väčšina detí.

My v Návrate chceme pomôcť Luckiným novým rodičom rozumieť jej a byť im oporou na ceste s Luckou. A ak budú potrebovať, chceme im ponúknuť špeciálne terapie a poradenstvo pre rôzne situácie, ktoré budú až do Luckinej dospelosti zažívať.

V minulom roku sme rôznym spôsobom a v rôznej intenzite spolupracovali s **392** náhradnými rodinami, v ktorých žije **706** detí. S radosťou sme sprevádzali **71** detí v adaptačnej fáze v prvom roku po ich príchode do rodiny. V tomto čase sa kladú významné základy budúceho vzťahu, mohli sme rodičov sprevádzať v tom, ako si nastaviť očakávania od seba aj od dieťaťa, poradiť v adaptácii partnerského vzťahu na príchod dieťaťa, hovoriť veľa o špecifických potrebách detí, ktoré zažili odlúčenie od matky a prípadné ďalšie straty. Na opačnej strane detstva sme pripravovali **10** mladých ľudí na ukončenie náhradnej rodinnej starostlivosti.

392 náhradných
rodín, s ktorými sme
spolupracovali

Pre deti v pestúnskej alebo náhradnej osobnej starostlivosti je špecifické, že môžu udržiavať kontakt s biologickými rodičmi alebo súrodencami. Naším cieľom je pritom pripraviť dieťa, náhradných rodičov aj biologických rodičov na vzájomné stretnutia, telefonáty alebo písomný kontakt, aby to bola pre deti pozitívna a bezpečná skúsenosť. Pri kontakte s biologickými rodičmi sme sprevádzali **65** detí a so súrodencami **6** detí. Odľahčovacie aktivity sme pomohli zabezpečiť **47** rodinám.

Na vykonávanie náhradnej rodinnej starostlivosti formou osvojenia, pestúnstva alebo náhradnej osobnej starostlivosti sme pripravili **78** žiadateľov a prípravu sme aktualizovali ďalším **61** rodičom. Tešíme sa, že **14** rodičov sa u nás pripravovalo prijať tzv. „ťažko umiestniteľné dieťa“, čím pomôžu tým najzraniteľnejším deťom, ktorým by inak hrozil dlhoročný pobyt v CDR (Centrum pre deti a rodinu, predtým detský domov).

V **50** rodinách sme využívali rôzne špecializované programy a terapeutické postupy podľa ich potrieb. Medzi naše základné postupy patrí práca s Knihou života a životnou históriou, dotyková terapia, filiálna terapia a terapia hrou a sandplay. Ďalšie metódy sme využívali podľa získaných skúseností a vzdelania našich poradenských pracovníkov, ktorí sa priebežne vzdelávajú v rôznych metódach a terapeutických smeroch, predovšetkým v dyadickej, systemickej a naratívnej terapii.

65 detí
sme sprevádzali
pri kontakte
s biologickými
rodičmi

v **47** rodinách
odľahčovacie služby

14 rodičov
sa u nás pripravovalo
prijať tzv. „ťažko
umiestniteľné dieťa“

6 podporných skupín

5 skupín pre rodičov maličkých detí

Terapeutické postupy, ktoré sme používali v rodinách

- Práca so životnou históriou a Knihou života
- Dotyková terapia
- Hrová terapia
- Filiálna terapia
- Dyadická terapia
- Sandplay
- Naratívna terapia
- Systemická terapia
- Program pripútania

Záleží nám na tom, aby deti rozumeli, čo sa s nimi deje a aby mali možnosť sa vyjadriť k svojej situácii, preto sme zisťovali názor dieťaťa v **20** rodinách. V **4** prípadoch sa napriek pandemickej situácii podarilo zorganizovať prípadovú konferenciu s účasťou dieťaťa, na ktorú deti aj rodičov vopred pripravujeme a následne ju zhodnotíme, tak ako to táto metóda vyžaduje.

Významnou pomocou pre náhradné rodiny je zdieľanie skúseností. V minulom roku fungovalo **6** podporných skupín a **5** skupín pre rodičov maličkých detí, ktoré sa stretli spolu až **53**-krát.

***Príbeh:** „Človek by si myslel, že keď sa nájde niekto, kto sa chce postarať o deti, všetci okolo ho budú povzbudzovať a pomáhať mu. V živote to tak však nie je. Treba prekonávať odmietanie, spochybňovanie, konfrontovanie s „nedá sa“. Rodina, s dvoma prijatými deťmi potrebovala niekoho, kto by túto cestu išiel s nimi. Spoločne si vybudovali nový útulný domov, v novom meste, v nových školách, v novom zamestnaní. Potom prišiel čas zvládnuť ďalšiu náročnú úlohu. Hnev staršieho dieťaťa na rodičov, ktorí ich nechali samých na seba, smútok oboch chlapcov za rodičmi, ktorí im chýbajú. Pracujeme preto so životnou históriou a vytvárame knihy života, ktoré im pomôžu spracovávať a vyrovnávať sa s ťažkými vecami a vzťahmi v ich živote. Je mi ctou ich na tejto ceste sprevádzať.“ **Milada Bohovicová**, odborná garantka služieb a metodička v Žiline*

Milada Bohovicová,
odborná garantka služieb

4. Podporujeme deti na ceste k samostatnosti

Mladí dospelievajúci a dospelí

Lucia je už veľká. POTREBUJE sa stať nezávislá – dostať sa spod vplyvu rodičov, autorít, plniť svoje predstavy o živote, hľadá svoju „destination“. Občas síce stratí mapu alebo gps signál, ale ide odhodlane ďalej, lebo je plná optimizmu a verí, že to pôjde, len jej to doteraz nebolo dopriate. Keď nás jej oči požiadajú o pomoc, potrebuje, aby sme sa vcítili do jej putovania, ocenili, kam sa až dostala. Skúsili chvíľu kráčať s ňou. Upriamili pozornosť na niečo hodnotné v jej okolí. Ukázali prstom hore na oblohu či dole pod nohy, ale hlavne na ľudí okolo nej, aby videla, že v tom nie je (nemusí byť) sama. Je schopná dôverovať tomu, kto je z jej pohľadu v opozícii voči jej autoritám a je schopný aspoň počúvať a rešpektovať jej videnie osobnej budúcnosti. Z vývinového hľadiska je vo fáze tvorby identity, postojov a k tomu potrebuje podporu a sprevádzanie takej authority, ktorá bude rozumieť tomu, čím prechádza a ako uvažuje. Ale aj v škole, na ulici, v obchode potrebuje stretávať ľudí, ktorí ju neodsúdia, ale pochopia a budú ju rešpektovať a veriť jej.

My v Návrate chceme ísť s ňou a byť tými, ktorí ju vypočujú, porozumejú jej a naučia ju rozumieť samej sebe, usmernia ju a povzbudia k tomu, čo sama dokáže a podporia ju v tom, čo ešte sama nedokáže.

Minulý rok sme sprevádzali na ceste k samostatnosti **21** mladých dospelých ľudí z náhradných a biologických rodín. Poskytovali sme im individuálne poradenstvo v mnohých praktických témach týkajúcich sa ukončenia náhradnej rodinnej starostlivosti, osamostatňovania sa od svojej rodiny, pri vybavovaní právnych úkonov, pri komunikácii s pôvodnou biologickou rodinou, pri začleňovaní sa do pracovného procesu a spoločenského života.

Veľkou témou pri práci s mladými bolo hľadanie vlastných koreňov, premýšľanie o svojej minulosti a budovanie identity, v čom sme využívali aj psychologické poradenstvo a terapeutické prístupy. Podporovali sme ich participáciu na zmenách.

Podporovali sme tiež v rozhodovaní a riešení svojej situácie **6** maloletých rodičov, sprevádzali sme ich tehotenstvom a začínajúcim rodičovstvom.

Pre mladých ľudí sú veľmi nápomocnou formou práce na sebe podporné skupiny. V minulom roku sa nám napriek pandemickej situácii podarilo zrealizovať **12** stretnutí **2** rôznych skupiniek.

V práci s mladými dospelievajúcimi a dospelými najviac využívame pomoc dobrovoľníkov. Do individuálnej práce s mladými, pomoci s doučovaním a zmysluplným trávením voľného času detí sa ich zapojilo **46**. Mnohým deťom mohli pomôcť hlavne vďaka online komunikácii, hoci boli fyzicky vzdialení od miest,

21 mladých ľudí
z náhradných a biologických
rodín sme sprevádzali
na ceste k samostatnosti

kde sú naše centrá alebo kde žijú rodiny. Vďaka tomu vznikli celkom nečakané kontakty a mohli sme ponúknuť pomoc aj rodinám, ku ktorým by sa dobrovoľníci ťažšie dostali osobne. Dobrovoľníci vypomáhali aj v rámci odľahčovacej služby v **50** náhradných rodinách a rodinách v kríze.

S deťmi a mladými pracujeme vždy v kontexte celej rodiny, ale v niektorých prípadoch sa im venujeme aj individuálne.

V minulom roku sme najčastejšie riešili

- Výchovné problémy
- Rozvoj a podporu pri učení
- Traumatické udalosti, šikanu a stratu blízkych
- Fetálny alkoholový syndróm
- Domáce násilie na deťoch
- Záškoláctvo

Podporujeme dobrý priestor pre dieťa v spoločnosti

Deti v našej spoločnosti a v systéme sociálnoprávnej ochrany

Ako sa majú takéto Lucky na Slovensku? Keď idú samy zo školy, na ulici, v autobuse, v podchode, cítia sa dostatočne bezpečne? Keď sa ich rodina ocitne oslabená, dostanú Lucky dostatočnú podporu, už či preventívnu, alebo aj krízovú? Všímajú si susedia, ako sa majú Lucky vo vedľajšom byte a spýtajú sa ich, čo potrebujú?

Keď o Luckách rozhoduje sociálny pracovník, sudca, niekto z rodiny, vysvetlí im primeraným jazykom, čo sa deje a spýta sa ich, čo si prajú s dostatočnou pozornosťou? Snaží sa sudca rozhodnúť o ich osude čo najrýchlejšie a podľa ich potrieb? Snaží sa sociálny pracovník nájsť všetky možné riešenia, ktoré pomôžu rodinám Luciek, aby sa o ne mohli postarať s nejakou komunitnou alebo odbornou pomocou? A ak to nejde, snaží sa nájsť im čím skôr náhradné rodinné prostredie?

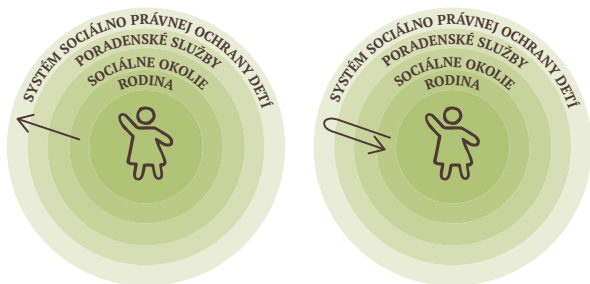
Tieto a ďalšie otázky si v Návrate priebiežne kladieme, snažíme sa vyhodnocovať našu spoločnosť, podporné systémy, komunikáciu odborníkov z pohľadu Luciek. A ponúkame v tom „detské“ uhly pohľadu v médiách, pri vzdelávaní pre odborníkov, pri advokácii konkrétnych prípadov. O Luckách a ich rodinách chceme hovoriť pravdivo a s úctou. A pýtame sa aj sami seba, či robíme to, čo Luckám skutočne pomôže...

Podmienky pre život rodiny nastavuje štát zákonmi a systémom pomoci, ktorú realizujú štátne úrady ale aj samospráva. **My v tomto systéme sledujeme, ako sa v ňom darí dieťaťu.** Dlhodobu sa venujeme lobingu na štátnej úrovni, aby systém sociálnoprávnej ochrany detí a pomoci rodinám odrážal to, čo skutočne potrebujú. Sme preto aj členmi profesijných združení, odborných organizácií a expertných skupín, kde môžeme ovplyvniť zákony na pravidlá týkajúce sa práv detí.

Obce majú tiež určité kompetencie a možnosti na pomoc rodinám. Sú rodine najbližšie a najviac ju poznajú, často **by mohli byť prví, kto rodine pomôže.** Do sociálnoprávnej ochrany detí sú zapojené aj odborné organizácie, akreditované subjekty a po novom aj Centrá pre deti a rodiny. Ide nám o to, využiť v prospech konkrétnej rodiny všetko, čo zákon prikazuje alebo umožňuje a **argumentujeme tým, že najlepšia pomoc deťom je pomoc ich rodičom, biologickým či náhradným. A najefektívnejšia pomoc rodinám je premyslená spolupráca všetkých,** ktorí vstupujeme do kontaktu s konkrétnou rodinou vrátane ľudí z prirodzeného bezprostredného okolia – príbuzných, susedov, známych.

Problém je, že keď dieťa uviazne v systéme sociálnoprávnej ochrany, ten málo využíva prirodzené a neformálne zdroje pomoci dieťaťu. Súčasný zaužívaný model „pomoci“ ohrozenému dieťaťu znázornený na obrázku je možné zvrátiť presunutím pozornosti i financií na posilnenie sociálneho okolia dieťaťa

a poradenských služieb. Uvoľniť a aktivovať komunikáciu medzi jednotlivými zdrojmi pomoci - štátnymi, poradenskými aj komunitnými. Vytvorí priestor na to, aby medzi týmito „štátnymi“ a komunitnými zdrojmi pomoci prebiehala spolupráca v každej fáze riešenia situácie v rodine - vtedy, keď problémy vznikajú, keď sa prehlbujú, aj keď už je nevyhnutná pomoc zvonka a aj potom, čo musia byť deti v kritickej situácii na nejaký čas z rodiny vyňaté a aj pri ich návrate domov. Vo všetkých týchto situáciách by deťom pomohlo, keby všetci dospelí v neformálnom aj oficiálnom prostredí spolupracovali a lepšie komunikovali.

Naším cieľom je spolupráca všetkých „hráčov“ v okolí rodiny, preto pomáhajúcim pracovníkom zo všetkých týchto oblastí ponúkame spoluprácu, ale aj organizujeme odborné a zážitkové semináre, prekladáme a tvoríme publikácie o aktuálnych rodinných témach. Poskytujeme supervíziu pracovníkom iných organizácií, našim dobrovoľníkom a laickým poradcom. Šírime väčšie porozumenie špecifickým potrebám detí a ich rodičov.

Rozvíjame spoluprácu s odbornou verejnou v prospech detí

Venujeme pozornosť sieťovaniu, šíreniu a výmene skúseností

Sieťovanie, šírenie a výmenu skúseností a vôbec spoluprácu všetkých hráčov v sociálnoprávnej ochrane detí vnímame stále naliehavejšie ako veľký a doteraz málo využitý zdroj pomoci rodinám.

- angažujeme sa v iniciatíve **Synapsia** v Prešove
- pracovníčky Návratu sú aj členkami sociálnych komisií, a to v Prešove a bratislavskej mestskej časti Dúbravka
- z pravidelných **stretnutí spolupracujúcich odborníkov** v Žiline, ktoré pomáhajú vytvoriť dobrú platformu pre spoluprácu, sa podarilo zorganizovať iba 1 kvôli pandemickým opatreniam
- sme členmi **Multidisciplinárnej skupiny odborníkov** pre podporu ochrany detí pred násilím v Bratislave a Trnave
- iniciovali sme **23 sieťovacích stretnutí** pri riešení konkrétnych situácií klientov a zúčastňovali sme sa **36** ďalších, kde nás prizvali iní partneri

Vzdelávame

V oblasti vzdelávania, ktorú považujeme v súčasnosti za jednu z našich kľúčových aktivít, sme v minulom roku pripravili niekoľko príležitostí:

- zrealizovali sme **8 seminárov/webinárov** pre **60 účastníkov** - rodičov, náhradných rodičov, profesionálnych rodičov a odbornú verejnú s rôznorodými témami ako attachment, základy dotykovej terapie, budovanie zdravého vzťahu u traumatizovaných detí, práca so životnou históriou a hľadanie koreňov prijatých detí, výchova rómskych detí
- supervízne online stretnutie **lektorov Terapie dotykem - 7 účastníkov**
- zúčastnili sme sa aktívnym príspevkom **Dieťa s nepriaznivými životnými skúsenosťami v školskom prostredí** na osvetovej aktivite Podpora ochrany detí pred násilím pre sociálnych pracovníkov v Bratislave
- individuálne sme podporovali **16 laických poradcov** pre náhradné rodiny

Vyvíjame advokačné a lobingové aktivity

Advokácii a lobingu sa venujeme už od svojho vzniku:

- s niekoľkými **samosprávami** sme spolupracovali na rozvoji **prorodinných a na dieťa orientovaných komunitných služieb** (Banská Bystrica, Zvolen, Čeláre, Žilina, Trenčín, Magistrát Bratislava, Trnava, Bernolákovo, Malacky, Prešov, Stará Ľubovňa, obce - Lomnička, Plaveč, Kyjov, Rožkovany, Drienov, Lubovec, Raslavice)
- v rámci praxe a práce v terénnych službách sme rozvíjali **partnerskú spoluprácu s UPSVR** v Trnave, Bratislave, Pezínku, Malackách, Senci, Nitre, Starej Ľubovni, Prešove, Poprade, Kežmarku, Spišskej Novej Vsi, Košiciach, Žiline, Bytči, Námesťove, Brezne, Banskej Bystrici, Krupine, Detve, Zvolene, Banskej Štiavnici, Žiari nad Hronom a Žarnovici)
- venovali sme sa **advokácii práv detí** aj za aktívnej participácie **Kancelárie verejného ochrancu práv**
- naši odborníci boli členmi pracovnej skupiny, ktorá sa zaoberala **Analýzou umiestňovania detí do ústavnej starostlivosti**
- spolupracovali sme so **Slovenským národným strediskom pre ľudské práva** pri advokovaní práv rodinných príslušníkov klientov, s **CPPPP, Áno pre život a Nadáciou J@T** a **Sociou** pri riešení podpory a vážnych pre rodinu ohrozujúcich situácií

Spolupráca so školami

- realizovali sme projekt **Dieťa v bezpečí aj v krízovej situácii** s podporou Nadácie Orange, v rámci ktorého sme rozoslali zdarma publikáciu **Školák z náhradnej rodiny** do všetkých štátnych aj súkromných CPPPP
- viac ako **60 brožúr** sme odovzdali náhradným rodičom, ktorí o ne požiadali, aby ich odovzdali v školách, kam chodia ich deti
- realizovali sme **10 skupinových a 5 individuálnych** intervencií v školách a **3 odborné semináre** (ďalšie 3 plánované semináre a účasť na dvoch konferenciách sa kvôli Covid-19 presunuli na rok 2021), so školami sme spolupracovali najmä o vytváraní prostredia emočne bezpečného pre deti s náročným životným príbehom, edukovali sme ich o potrebách detí v NRS a pomáhali sme im hľadať spôsoby, ako zmierniť nevhodné správanie dieťaťa v škole a bezpečiu dieťaťa v škole sme venovali veľa pozornosti aj v rámci služieb pre náhradné rodiny aj rodiny v kríze
- na stránke **skola.navrat.sk** sme vytvorili interaktívnu časť, kde je možné klásť otázky a vymieňať si skúsenosti v tejto téme

11 blogov
v DenníkuN

5 500 zdieľaní
príbehov s našimi priateľmi
na sociálnej sieti

38 000 návštevníkov
na našom webe www.navrat.sk

Oslovujeme širokú verejnosť

O našej práci a klientoch chceme hovoriť zaujímavo, ale zároveň citlivo a profesionálne. V spolupráci s kreatívnymi ľuďmi a umelcami **zvyšujeme citlivosť ľudí pre ozajstné potreby detí, otvorenosť pre prijatie dieťaťa a toleranciu okolia voči rodinám**, ktoré opustené dieťa prijali a k potrebám rodín, ktoré sa snažia prekonať kritické obdobie a vytvárať dobrý domov pre svoje deti. Šírime témy pre **posilnenie rodičovských zručností všetkých rodičov**. Využívame široké spektrum možností: **diskusie, eventy, výstavy, dokumentárne filmy, spoty, rozhlas, televíziu, internet či tlač, happeningy a festivaly**. Snažíme sa **vyvolať diskusiu a zamyslenie a motivovať ľudí k aktívnemu zapojeniu** nielen počas Vianoc a nárazových mediálnych charitatívnych projektov, kde neraz prevažuje emocionálne vydieranie.

◦ o téme náhradného rodičovstva a systémovej podpore rodín a Návrate sme uverejnili **11** blogov v Denníku N, naši kolegovia boli hosťami v Slovensko Advent 2020 (RTVS), v diskusii z predvianočného Štúdia Klarisky (Magistrát HM Bratislavy), poskytli sme rozhovory pre DenníkN o terénnej sociálnej práci s rodinami v ohrození, pre Aktuality o problémoch rodín s bývaním a spolupracovali sme v menšom rozsahu aj s inými médiami (RTVS, Regina, in.ba, eduworld)

◦ náš web **www.navrat.sk** zaznamenal viac ako **38 000** návštevníkov a na sociálnej sieti sme zdieľali s **5 500** priateľmi príbehy našej dennej praxe a uverejňovali pozvánky na naše podujatia a výstupy z nich

◦ natočili sme **Rozhovory zo života a praxe** so Zuzanou Zimovou a ďalšími odborníkmi na konkrétne témy týkajúce sa vzťahovej väzby – o deťoch a materskej škole, o starších deťoch, porozchodovej starostlivosti, dospievaní, atď. a uverejnili sme ich na stránke **vztahovavazba.navrat.sk**

◦ vydali sme knihu Návod na prijatie dieťaťa „**Ako sme to zvládli my**“, kde sú zozbierané skúsenosti žiadateľov o adopciu z priebehu celého procesu od uvažovania až po prvé mesiace života s dieťaťom a spolu s FAScinujúcimi deťmi sme vydali knihu **Ako byť rodičom dieťaťa s FASD**, taktiež zbierku skúseností a námetov, ako vychovávať dieťa s FASD

◦ v rámci Medzinárodného dňa povedomia o FASD 2020 sme spolu s FAScinujúcimi deťmi zorganizovali prednášku kanadskej odborníčky Diane Malbin na tému „**Vytvorenie silnej siete a podpory: FASD a spoločnosť**“

Čomu sa chceme venovať v roku 2021?

Okrem našich bežných činností, o ktorých ste mohli čítať v tejto správe, na našej webstránke a sociálnych sieťach, sa v najbližšom období budeme venovať špeciálnym témam.

Otcovstvo

Z viacerých strán k nám v poslednom období prišla **téma fenoménu otcovstva**. Chceli by sme venovať tento rok zvláštnu pozornosť role otca v rodine, zvlášť v živote detí. Chceli by sme sa viac pozrieť na to, **aké špecifické úlohy môže mať otec prijatých detí**, pestún a ako by sme mohli k ich napĺňaniu prispieť našimi službami. Pozrieme sa aj na to, ako obohatiť prípravu na NRS tak, aby dávala viac inšpirácií otcom, prípadne otcom, ktorí budú dieťa vychovávať sami.

Všimli sme si tiež v systéme sociálno-právnej ochrany negatívny jav, že **otcovia ostávajú často nepovšimnutí, nevyužívajú sa ich výchovný potenciál**, ak deti vychováva matka a nezvláda svoju úlohu, deti sú niekedy umiestnené v Centre pre deti a rodinu, ale neskúma sa, či by sa o ne nechcel a nemohol postarať otec. V tomto smere sa dívame kriticky aj do vlastnej praxe, kde sme tiež spozorovali, že spolupracujeme a komunikujeme viac s matkami a chceme sa pozrieť na to, ako využívať potenciál otcov a spolupráce matky a otca viac.

Vplyv nepriaznivých skúseností z detstva na psychické a fyzické zdravie

Do nášho uvažovania o vývine detí a do našich služieb implementujeme poznatky neurovied. Dnes je dostatok poznatkov o tom, že nepriaznivé skúsenosti v detstve môžu ovplyvniť psychické zdravie, spôsob, akým tvoríme vzťahy, ale aj fyzické zdravie v dospelosti. Táto téma je na Slovensko pomerne nová a stále málo pokrytá, preto sme sa rozhodli zorganizovať **odbornú konferenciu** s účasťou českej odborníčky a slovenských odborníkov určenú prevažne pre odbornú verejnosť a **interný seminár** pre našich odborníkov, ktorý im pomôže v tejto téme lepšie pracovať s klientmi.

Dokumentárne filmy o mladých

Vnímame, že časť ľudí má negatívny pohľad na náhradnú rodinnú starostlivosť, lebo sa stretli s príbehmi rodín, ktoré boli veľmi náročné a vzťah s prijatým dieťaťom bol komplikovaný, prípadne „nedopadli dobre“ a zdá sa im, že úsilie rodičov nestálo za to. Niektorí zas vníma náhradnú rodinnú starostlivosť s oddivom, ale ako niečo veľmi vzdialené. **Čo v skutočnosti prináša náhradná rodinná starostlivosť tým, ktorí v nej vyrastú?** Pripravujeme niekoľko príbehov spracovaných v dokumentárnej filmovej podobe, ktoré ako veríme, prinesú realistický obraz. Budeme sa pýtať na životný príbeh mladých dospelých, ktorí vyrástli v náhradných rodinách.

PodĎakovanie za pomoc a spoluprácu

Ďakujeme všetkým, ktorí nám akoukoľvek pomocou uľahčujú prácu a umožňujú venovať sa tomu, čo považujeme za svoju úlohu, všetkým, čo nám pomáhajú udržovať v chode naše počítače, webstránky, priestory alebo nám pomáhajú priamo v práci s deťmi a rodinami.

Za spoluprácu ďakujeme:

Záhrada - Centrum nezávislej kultúry v Banskej Bystrici, Banskobystrický samosprávny kraj, Farský úrad Brezno, OKO komunitné centrum Zvolen, Konekt - poradenské centrum pre mladých Zvolen, Charita sv. Alžbety Zvolen, Stanislava Nandražiová, Zuzana Úradníčková, Alfonz Haviar, Oliver Máchal, rodina Ursínyová, rodina Lališová, Milan Daniel a Minibodka, Janka Kováčiková, Janka Suchá, Mírka Korbelová, Nadácia ŽSK, Slovenský Červený kríž, Územný spolok Žilina, Diecézna Charita Žilina, Siemens, Hyundai Dymos Slovakia, Nadácia Rozum a cit, EASY Bývanie, Komunitné centrum "Na predmestí"- Žilina, Relevant, KC Dom Nepoškvrneného Srdca Panny Márie v Lomničke, Zuzana Tomanová, JUDr. Jarmila Záhradníková, AK Záhradník, Danka Olejníková, Dávid Chmela, Rastislav Gálik, Tomáš Hettych, Viktória Marcinová, Ivana Hečková, rodina Lukáčovcov, Jakub Kratochvíl, Marek Šulík, Zuzana Polomová, Oliver Vyhnanek, Ján Hornáček, Vitalia Bella, Pavol Šiška, Coachingplus, Bonami, Expodom, Brimo, zamestnanci Schneider Electric, expertní dobrovoľníci LEAF, UnMedy, Amalthea, Lumos, Áno pre život, Rozum a cit, Nadácia J&T, Iveta Benková, Roman Trnka, Samuel Švolík, Patrícia Piešová, OZ Tilia, Klub nádeje, Nízkoprahový klub Fortunáčik

Špeciálne podĎakovanie patrí všetkým dobrovoľníkom a laickým poradcom, bez ktorých by sme niektoré naše služby nemohli poskytovať, neceniteľní sú na Kluboch, pobytoch aj v individuálnej práci v rodinách.

Zvláštne podĎakovanie patrí tým, ktorí podporujú *trvalý návrat finančne a tým prispievajú k stabilite našej organizácie a poskytovaných služieb

Vďaka patrí aj všetkým ostatným jednorazovým darcom, darcom siete Global Giving a Dobrá krajina.

Strategickí partneri:

Firemní partneri:

Nadační partneri:

Mediálni partneri:

Finančná správa

Súvaha k 31. 12. 2020

ÚČET		AKTÍVA	PASÍVA
*021	Budovy, haly a stavby	314 674,90 EUR	
*023	Dopravné prostriedky	83 673,61 EUR	
*081	Oprávky k budovám, halám a stavbám	-81 896,29 EUR	
*083	Oprávky k dopravným prostriedkom	-46 330,01 EUR	
*112	Materiál na sklade	7 742,91 EUR	
*211	Pokladňa	2 919,29 EUR	
*221	Peniaze na BÚ	337 796,43 EUR	
*261	Peniaze na ceste	-400,00 EUR	
*311	Odberatelia	2 283,47 EUR	
*314	Poskytnuté prevádzkové preddavky	150,00 EUR	
*315	Ostatné pohľadávky	7 402,21 EUR	
*321	Dodávatelia		580,08 EUR
*323	Krátkodobé zákonné rezervy		29 317,83 EUR
*325	Ostatné záväzky		509,74 EUR
*331	Zamestnanci - mzdy		2,10 EUR
*335	Požiadavky voči zamestnancom		46,00 EUR
*336	Záväzky voči poisťovniam	20,18 EUR	
*346	Dotácie a ostatné zúčtovanie so štátnym rozpočtom		58 196,37 EUR
*381	Náklady budúcich období	1 838,06 EUR	
*384	Výnosy budúcich období		296 831,62 EUR
*385	Príjmy budúcich období	182 925,85 EUR	
*391	Opravná položka k pohľadávkam	-5 176,00 EUR	
*428	Nerozdelený zisk, strata minulých rokov		351 536,49 EUR
*431	Hospodársky výsledok v schvaľovacom konaní (strata)		69 194,51 EUR
*472	Sociálny fond		1 409,87 EUR
SPOLU		807 624,61 EUR	807 624,61 EUR

Výkaz ziskov a strát k 31. 12. 2020

ÚČET		NÁKLADY	VÝNOSY
*501	Materiálové náklady	15 800,84 EUR	
*502	Spotreba energie	4 141,08 EUR	
*511	Opravy a údržba	3 584,75 EUR	
*512	Cestovné	2 875,03 EUR	
*518	Ostatné služby	101 063,72 EUR	
*521	Mzdové náklady	299 609,14 EUR	
*524	Zákonné sociálne poistenie	103 142,22 EUR	
*527	Zákonné sociálne náklady - sociálny fond	13 494,98 EUR	
*532	Daň z nehnuteľnosti	887,89 EUR	
*538	Ostatné dane a poplatky	266,40 EUR	
*542	Pokuty a penále	210,00 EUR	
*545	Kurzové straty	23,94 EUR	
*546	Dary	3 953,76 EUR	
*549	Iné ostatné náklady	4 002,49 EUR	
*551	Odpisy DNM a DHM	28 560,66 EUR	
*554	Predaný materiál	827,51 EUR	
*563	Poskytnuté príspevky fyzickým osobám	33 118,51 EUR	
*602	Tržby z predaja služieb		18 178,37 EUR
*621	Aktivácia materiálu a tovaru		544,70 EUR
*649	Iné ostatné výnosy		783,26 EUR
*651	Tržby z predaja DHM a DNM		3 500,00 EUR
*654	Tržby z predaja materiálu		2 170,15 EUR
*662	Prijaté príspevky od právnických osôb		148 298,68 EUR
*663	Prijaté príspevky od fyzických osôb		61 090,63 EUR
*665	Príspevky z podielu zaplatenej dane		38 932,93 EUR
*691	Dotácie		411 258,71 EUR
VÝNOS		69 194,51 EUR	615 562,92 EUR
			684 757,43 EUR

Prehľad hospodárenia - Výdavky a Príjmy

VÝDAVKY

Režijné náklady súvisiace so službami pre rodiny a deti (nájomné, energie, cestovné, telekomunikačné náklady, náklady na pobyty rodín, terapeutické pomôcky, nákup pomôcok na kluby náhradných rodín, informačné materiály, kancelársky materiál)	76 188,07 €
Mzdové náklady a honoráre za služby rodinám a deťom	321 576,24 €
Zákonné sociálne a zdravotné poistenie	104 734,20 €
Ostatné náklady (výdavky spojené s realizáciou vzdelávania UPSVR, vzdelávanie zamestnancov, spracovanie účtovníctva, poistenie majetku, odpisy, bankové poplatky, daň z nehnuteľnosti)	89 818,78 €
Náklady na mediálne a FR kampane	23 245,63 €
SPOLU	615 562,92 €

PRÍJMY

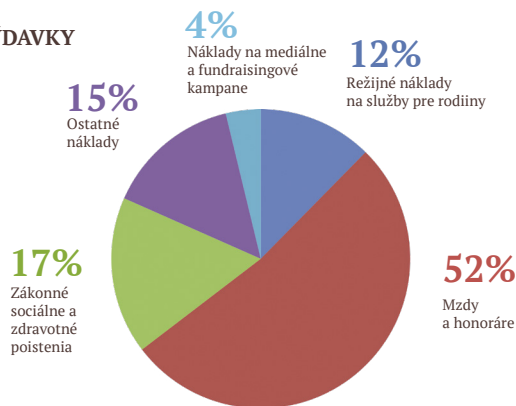
Príjem z podielu zaplatenej dane	30 839,32 €
Príjem z podielu zaplatenej dane*	8 093,61 €
Samosprávne kraje (Banskobystrický, Bratislavský, Trnavský, Žilinský, Prešovský)	127 089,00 €
Mestá a obce (Žilina, Prešov, Zvolen, Magistrát HL mesta Bratislavy)	19 875,06 €
ÚPSVaR CDR a ÚPSVaR Stará Ľubovňa **	108 182,21 €
MPSVaR***	6 580,34 €
MPSVR Implementačná agentúra	149 532,21 €
Nadácia Orange	32 074,11 €
Iné nadácie (Nadácia Centrum pre filantropiu, Nadácia EPH, Nadácia SLSP, Nadácia VUB, Nadácia Pomoc druhému a iné)	43 137,33 €
Dary od fyzických osôb	61 090,63 €
Dary od právnických osôb	73 087,24 €
Ústredie práce, soc. vecí a rodiny - vzdelávacie semináre	18 178,37 €
Ostatné príjmy (príspevky od klientov za jednotlivé služby, predaj publikácií, úroky z bankových účtov, členské)	6 998,11 €
SPOLU	684 757,43 €

* Odpisy DHM nadobudnutého v roku 2011, 2015 a 2020.

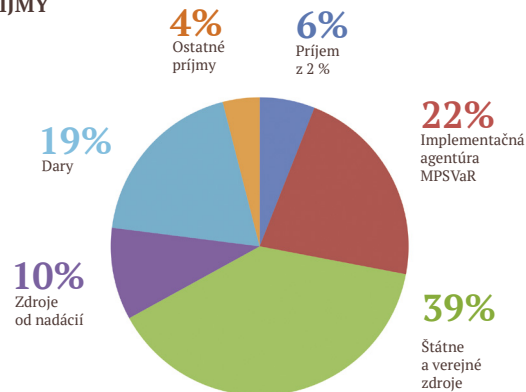
** Z finančného príspevku z Ústredia práce sa v roku 2020 nakúpil DHM v sume 13200,-, do výnosov v roku 2020 išlo 825,-€. Zvyšná suma sa bude odpisovať.

*** Príspevok 15 247,-€ bol ponížený o vratku vo výške 8 666,66 €, ktorá vyvstala ako výsledok finančnej kontroly.

VÝDAVKY

PRÍJMY

**SPRÁVA NEZÁVISLÉHO AUDÍTORA
Členom a Štatutárnemu orgánu Organizácie
Návrat, občianske združenie****Správa z auditu účtovnej zvierky****Názor**

Ukutočnení sme auditi účtovnej zvierky Organizácie Návrat, občianske združenie, ktorá obsahuje účtovnú zvierku k 31. decembru 2020 a poannými z účtovnej zvierke k 31. decembru 2020, ktoré obsahujú súhrn významných účtovných západ a účtovných metód.

Podľa nášho názoru, priložená účtovná zvierka poskytuje pravdivý a verný obraz finančnej situácie Organizácie k 31. decembru 2020 a výsledku jej hospodárenia za rok končiaci sa k uvedenému dátumu podľa zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o účtovníctve“).

Základ pre názor

Auditi sme vykonali podľa medzinárodných auditorských štandardov (International Standards on Auditing, ISA). Naša zodpovednosť podľa týchto štandardov je uvedená v odseku Zodpovednosť audítora za auditi účtovnej zvierky. Od Organizácie sme nezávislí podľa ustanovení zákona č. 423/2015 Z. z. o štatutárnom audite a o zмене a doplnení zákona č. 431/2002 Z. z. o účtovníctve v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o štatutárnom audite“) týkajúcich sa etiky, vrátane Etického kódexu audítora, relevantných pre náš auditi účtovnej zvierky a správi sme aj ostatné požiadavky týchto ustanovení týkajúcich sa etiky, sme presvedčení, že auditorské dôkazy, ktoré sme získali, poskytujú dostatočný a vhodný základ pre náš názor.

Zodpovednosť štatutárneho orgánu a osôb poverených správaním za účtovnú zvierku

Štatutárny orgán je zodpovedný za zostavenie tejto účtovnej zvierky tak, aby poskytovala pravdivý a verný obraz podľa zákona o účtovníctve a za lie internej kontroly, ktoré považuje za potrebné na zostavenie účtovnej zvierky, ktorá neobsahuje významné nesprávosti, či už v dôsledku porušenia alebo chyby.

Pri zostavovaní účtovnej zvierky je štatutárny orgán zodpovedný za vhodnosť schopnosti Organizácie nepretržite pokračovať vo svojej činnosti, za vhodnosť skutočnosti týkajúcich sa nepretržitého pokračovania v činnosti, ak je to potrebné, a za použitie predpokladu nepretržitého pokračovania v činnosti v účtovníctve, ibaže by mal v úmysle Organizáciu zlikvidovať alebo ukončiť jej činnosť, alebo by nemal inú realističnú možnosť než tak urobiť.

Osoby poverené správaním sú zodpovedné za dohľad nad procesom finančného výkazníctva Organizácie.

Zodpovednosť audítora za auditi účtovnej zvierky

Nášou zodpovednosťou je získať primerané dôkazy. E účtovná zvierka ako celok neobsahuje významné nesprávosti, či už v dôsledku porušenia alebo chyby, a vyjad' správu audítora, vrátane názoru. Primerané uistenie je uistenie vysokého stupňa, ale nie je zárukou toho, že auditi vykonaní podľa medzinárodných auditorských štandardov vždy odhalí významné nesprávosti, ak také existujú. Nesprávosti môžu vzniknúť v dôsledku porušenia alebo chyby a za významné sa považujú vtedy, ak by sa dalo odôvodnene očakávať, že jednotlivá alebo v súhrne by mohli ovplyvniť ekonomické rozhodnutia používateľov, ukutočnené na základe tejto účtovnej zvierky.

V rámci auditu ukutočneného podľa medzinárodných auditorských štandardov, počas celého auditu uplatňujeme odborný úsudok a zachováme profesionálny skepticismus. Osem toho:

- Identifikujeme a posudzujeme riziká významnej nesprávosti účtovnej zvierky, či už v dôsledku porušenia alebo chyby, navrhujeme a ukutočňujeme auditorské postupy reagujúce na tieto riziká a získavame auditorské dôkazy, ktoré sú dostatočne a vhodné na poskytnutie základu pre náš názor. Riziko neočakovaného významnej nesprávosti v dôsledku porušenia je vyššie ako toto riziko v dôsledku chyby, pretože porušenie môže zahŕňať tajný účtujú, falšovanie, úmyselné vnechovanie, nepravdivé vyhlásenie alebo obdĺbenie internej kontroly.
- Obzornostujeme sa s internými kontrolami relevantnými pre auditi, aby sme mohli navrhovať auditorské postupy vhodné za daných okolností, ale nie za účelom vyjadrenia názoru na efektívnosť interných kontrol Organizácie.
- Hodnotíme vhodnosť použitých účtovných západ a účtovných metód a primeranosť účtovných odhadov a uvedenie s nimi súvisiacich informácií, ukutočnené štatutárnym orgánom.
- Robíme záver o tom, či štatutárny orgán vhodne v účtovníctve používa predpoklad nepretržitého pokračovania v činnosti a na základe získaných auditorských dôkazov záver o tom, či existuje významná neistota v súvislosti s udalosťami alebo okolnosťami, ktoré by mohli významne spončovať schopnosť Organizácie nepretržite pokračovať v činnosti. Ak dospejeme k záveru, že významná neistota existuje, sme povinní upozorniť v nojej správe audítora na súvisiace informácie uvedené v účtovnej zvierke alebo, ak sú tieto informácie nedostatočné, modifikovať náš názor. Naše zdry vychádzajú z auditorských dôkazov získaných do dátumu vydania nojej správy audítora. Súvisiace udalosti alebo okolnosti však môžu spôsobiť, že Organizácia prestane pokračovať v nepretržitú činnosť.
- Hodnotíme celkový presnosť, štruktúru a obsah účtovnej zvierky vrátane informácií v nej uvedených, ako aj či účtovná zvierka zachytáva ukutočnené transakcie a udalosti spôsobom, ktorý vedie k ich vernému zobrazeniu.

S osobami poverenými správaním konzultujeme okrem iného o plánovanom rozsahu a harmonograme auditu a o významných zisteniach auditu, vrátane všetkých významných nedostatkov internej kontroly, ktoré počas nášho auditu zistíme.

Správa k ďalším požiadavkám zákonov a iných právnych predpisov**Správa k informáciám, ktoré sa uvádzajú vo výročnej správe**

Štatutárny orgán je zodpovedný za informácie uvedené vo výročnej správe, zostavenej podľa požiadaviek zákona o účtovníctve. Náš výstie uvedený názor na účtovnú zvierku sa nevzťahuje na iné informácie vo výročnej správe.

V súvislosti s auditom účtovnej zvierky je našou zodpovednosťou obzornosť sa s informáciami uvedenými vo výročnej správe a posúdiť, či tieto informácie nie sú vo významnom nesúlade s audítovanou účtovnou zvierkou alebo našimi poznatkami, ktoré sme získali počas auditu účtovnej zvierky, alebo sa inak zdajú byť významne nesprávne.

Posúdiť sme, či výročná správa Organizácie obsahuje informácie, ktorých uvedenie vyžaduje zákon o účtovníctve.

Na základe prác vykonaných počas auditu účtovnej zvierky, podľa nášho názoru:

- informácie uvedené vo výročnej správe zostavenej za rok 2020 sú v súlade s účtovnou zvierkou za daný rok.
- výročná správa obsahuje informácie podľa zákona o účtovníctve.

Okrem toho, na základe našich poznatkov o účtovnej jednotke a sludci v nej, ktoré sme získali počas auditu účtovnej zvierky, sme povinní uviesť, či sme zistili významné nesprávosti vo výročnej správe, ktorú sme obdržali pred dátumom vydania tejto správy audítora. V tejto súvislosti neexistujú zistenia, ktoré by sme mali uviesť.

25. mája 2021

MaxAudit, s.r.o., D. Dibača 775/33, 010 01 Žilina, Licencia SKAU č. 298
Ing. Erik Keibel, štatutárny auditor, Licencia SKAU č. 724

Kompletnú správu nezávislého audítora nájdete vo Výročnej správe 2020 na www.navrat.sk.

CENTRÁ PRE NÁHRADNÚ RODINNÚ STAROSTLIVOSŤ A CENTRÁ POMOCI RODINE

Návrat / Centrum Návrat v Bratislave

Pluhová 1
831 03 Bratislava
tel.: +421 252 444 361
sanácia rodín:
+421 918 111 155
navrat@navrat.sk

Poradenské miesto v Trnave

Trhová 2
917 01 Trnava
mob.: +421 917 649 478
navrat@navrat.sk

Centrum Návrat v Prešove

Svätoplukova 12
080 01 Prešov
tel.: +421 517 711 679
+421 918 391 019
+421 918 653 818-9
navratpo@navrat.sk

*(s pôsobnosťou v prešovskom
a košickom kraji)*

Centrum Návrat v Banskej Bystrici

Námestie SNP 16
(Beniczkeho pasáž)
974 01 Banská Bystrica
tel.: +421 484 143 897
+421 907 518 180
+421 918 653 817
navratbb@navrat.sk

Centrum Návrat v Žiline

Republiky 31
010 01 Žilina
tel.: +421 417 234 273
+421 907 706 523
navratza@navrat.sk

Poradenské miesto v Soblahove, Trenčín

mob.: +421 907 706 523

Aktuálne kontakty na Kluby
náhradných rodín nájdete na
www.navrat.sk

Infolinka nielen o adopcii:
+421 907 80 80 80

www.adopcia.sk
www.navrat.sk

Centrá a poradenské miesta Návrat ●
Kluby náhradných rodín ▲

Bankové údaje:

Prima banka Slovensko, a. s. | Číslo účtu IBAN: SK14 3100 0000
0040 0045 8116 | SWIFT: LUBASKBX | IČO: 31746209

Návrat, o. z. je registrovaná na MV SR pod číslom VVS/1 – 900/90-10539.

Návrat poskytuje služby ako akreditovaná organizácia na základe rozhodnutí MPSVaR SR č.sp. 1993/2006-1/21 AK zo dňa 28.3.2006, č.sp. 28630/2006-1/21 AK zo dňa 22.12.2006, sp.č. 8386/2016-M_OSSODRAK zo dňa 2.5.2016, sp.č.20873/2018-M_OAK zo dňa 14.11.2018 a č. sp. 18254/2020-M_OHKSSAA zo dňa 24.9.2020, predĺžené rozhodnutím MPSVaR SR č. sp. 12188/2021-M_OHKSSAA zo dňa 24.2.2021, právoplatné 26.2.2021 na obdobie 5 rokov. Návrat, o. z. má od roku 2018 akreditáciu ako Centrum pre deti a rodiny.

AJ VY MÔŽETE POMÔŤ OPUSTENÝM DEŤOM

prijmite opustené
dieťa do rodiny

pomáhajte rodinám
vo svojom okolí

staňte sa
dobrovoľníkom

buďte *trvalý návrat
www.trvaly.navrat.sk

2%

darujte nám
2% z dane

podporte naše služby
finančným darom

objednajte si našu
publikáciu, tričko, DVD

staňte sa naším
firemným partnerom

www.navrat.sk/pomozte | trvaly@navrat.sk

Grafická úprava: Zuzana Venglošová
Ilustračné foto: Shaman.photography,
Jakub Kratochvíl, archív Návratu
Tlač: Ultra Print, s. r. o.
Vydal: Návrat, o. z. 2021

